

Přijeli jsme do Nymburka.....

na výlet i za poznáním. Nymburk není od Prahy daleko, přesto, většina z nás sem přijíždí poprvé, tak je potřeba jej trochu představit. Vždyť Nymburk je dnes moderní město na Labi s patnácti tisíci obyvateli, s rozvinutým průmyslem, je také důležitou železniční křižovatkou, ale i městem královským, jehož historické jádro je městskou památkovou zónou.

Základy mu položil král Přemysl Otakar II. již v roce 1275, ve stavbě města včetně opevnění pokračoval král Václav II. Z Nymburka se tak stávala mohutná středověká pevnost. Přes všechny nepříjemnosti za ta další staletí, malé i větší války, když nejhorší byla asi ta třicetiletá, je v Nymburce stále co obdivovat, památky historické i z novějších dob, zajímavosti industriální i přírodní. Proto jsme si dnes ráno přivstali a po hodince jízdy vystupujeme na nymburském nádraží.

Nymburk není žádná vesnice nebo malé městečko, rozkládá se na obou labských březích a zajímavá místa jsou i mimo památkovou zónu, proto jsme se tentokrát zcela mimořádně rozhodli pro průvodce. Bude to člověk který část svého života v Nymburce prožil a jehož tvorba je s Nymburkem nerozlučně spjata, asi jste již uhodli naším průvodcem bude slavný spisovatel Bohumil Hrabal. Možná se to bude zdát divné ale virtuální průvodce (obzvláště Hrabalových kvalit) může být lepší, než nějaký živý, co si šlape na jazyk a každou vykopávku pracně hledá v mapě.

S Bohumilem to máme mnohem jednoduší, chce nám samozřejmě ukázat místa svého dětství, svých rodičů, místa kde čerpal a za jakých okolností vědomosti a zážitky které pak uplatnil ve své tvorbě. Památky ve městě zná také, bloudit nebudeme.

Jedna z ulic od nádraží směrem do centra se jmenuje Školní, neklamné znamení že nějaká škola bude na blízku. A není to jen tak nějaká škola, je to gymnázium kde Bohumil v roce 1934 maturoval. Zastavili jsme se napřed u jejího zadního traktu. Již tady je vidět o jak velký školní areál se jedná. Dnes je původní budova doplněna moderní přístavbou mimo jiné s malou hvězdárnou a sportovní halou. Na našich snímcích je dobře vidět i bývalá školní kaple, i ta dnes slouží sportu. Nymburk žije basketbalem, kam člověk pohlédne všude jsou na stěnách tréninkové koše.

Došli jsme ke vchodu do gymnázia, podle mnohých nejkrásnější budovy ve městě. Je ještě starší než náš stát, dostavěna byla v roce 1907, za necelé dva roky, podle návrhu arch. Havlíčka a Kříženeckého, postavena stavitelem Nekvapilem. Mnozí pamětníci u své školy jihnou, Bohumil zůstává klidný a vzpomíná, *obecnou, tu jsem jen tak, tak, prolezl, a tady na gymplu (tehdy to byla vyšší reálka) jsem z češtiny dvakrát propadl. No a co říká doslova, tak jsem si o dva roky prodloužil mládí.* To se mu to říká, když stojíme před školou která nese jeho jméno, **Gymnázium Bohumila Hrabala v Nymburce.**

Je třeba ale dodat že ta čeština pro kterou opakoval v Nymburce dva ročníky reálky, se stala během studia na Karlově univerzitě jeho vysloveným hobby a studium ukončil v roce 1946 s titulem JUDr. Bohumil Hrabal je také nositelem mnoha titulů a cen, zmíním alespoň jeden, v roce 1996 byl jmenován doktorem „honoris causa“ univerzity v Padově.

Již to vypadalo že Bohumilovo gymnázium opustíme a vydáme se rovnou ke středu města, ale on nám chce ještě ukázat něco proti škole, co by prý naší pozornosti uniknout nemělo. Moderní stavbu, kontrast s novorenesanční budovou školy, **Smetanův dům**, s jednoduchým nápisem **HLAHOL**. Ano to je ten nymburský mužský sbor Hlahol který se tak proslavil velkým koncertem ve prospěch výstavby Národního divadla. Tohoto koncertu se zúčastnil sám Bedřich Smetana, a později, po vzniku našeho státu se stal zdejší Hlahol se svými tisíci členy (doplňen o ženské hlasy) vůbec největším pěveckým sborem u nás.

Vzácnými památkami snad v každém větším městě jsou kostely. Ani Nymburk není výjimkou. Tady v blízkosti parku Hrdinů jsou hned dva. **Evangelický kostel** postavený za necelý jeden rok pražským stavitelem J. Blechou. Stavba v novorenesančním slohu s věží vysokou 35 metrů stojí dnes bez jakýchkoli stavebních úprav tak jak byla v roce 1898 navržena. Skromnou vnitřní výzdobu krásí nádherná vitrážová okna. Ve věži byly zavěšeny tři zvony, dostaly jména Víra, Naděje a Láska odlité zvonařem Arnoštem Dipoldem. Nedožily ani konce první světové války, byly zrekvírovány na výrobu zbraní. My jsme ale měli štěstí, před kostelem jsme byli v „celou“, když se rozezněl jediný zvon který ty tři později nahradil.

Jenom přes ulici je kostel **Církve československé husitské**. Funkcionalistická stavba z roku 1936, pravděpodobně inspirována jednou z našich nejuznávanějších funkcionalistických staveb, Gočárovým kostelem Svatého Václava ve Vršovicích. Ten byl dostavěn asi o šest let dříve.

V parku proti kostelu je zajímavý Husův pomník. Dílo z roku 1928 sochaře Františka Přítele. Je také autorem znaku města Prahy s heraldickými lvy. Primátorský portál zdobí budovu ústřední knihovny. V parku jsou také umístěny pamětní desky obětem obou světových válek a kromě ostatní přírody dva neuvěřitelné, vzácné stromy.

Prošli jsme parkem a před námi je vstup do městské památkové zóny, kdybychom přišli na začátku 14. století museli bychom hledat jednu ze čtyř bran abychom se do města vůbec dostali, to bylo totiž sevřeno mohutným opevněním. Dnes, tady na severní straně odkud přicházíme je to již úplně jinak. Hradby byly dávno rozebrány a na jejich místě zůstaly jen **Malé a Velké valy** (středověké vodní opevnění). Tvoří je dva uměle vytvořené vodní kanály odvedené před městem z toku Labe. Množství protékající vody lze v těchto kanálech regulovat, nejen jako posílení obrany města ale i proto že na nich vzniklo několik mlýnů.

Stačí přejít přes dva můstky a jsme u jedné z dominant města, secesní stavby **městské vodárny**. Stavba vysoká 37 metrů je vidět téměř odevšad. Vodárna byla postavena podle projektu arch. Polívky a ing. Hráského v roce 1904. Do její vrcholové části se vejde 412 m³ vody a vodárna je dodnes funkční. Věž vodárny je dnes významnou kulturní památkou.

Hradební ulička mezi Velkými a Malými valy. Zadní stěny zdejších domků v mnoha případech tvoří zbylé části městského opevnění a jako stavební materiál prý také posloužily postupně rozebírané hrady. Ulička ústí do ulice Na Příkopě. Tady při archeologickém výzkumu který provedlo **Polabské muzeum** byla objevena **mohyla** z pozdní doby kamenné, z doby 3630 až 3140 let před Kristem. Skleněná stěna která umožňuje si mohylu s kosterními pozůstatky prohlédnout je na celé zimní období překryta ocelovou roletou. Tak alespoň tento náš obrázek.

Jenom pár kroků od mohyly je **Kostelní náměstí** s největší dominantou města, **kostelem svatého Jiljí**. Ten byl postaven jen 5 let po založení města tedy v roce 1280, původně se dvěma věžemi. Jižní kamennou a severní cihlovou. Ta musela být ze statických důvodů stržena, místní historici říkají že zbytečně. Postraní vchod do kostela byl navždy uzavřen na paměť krvavého masakru. Nymburk byl v 17. století dobit saskými vojsky, kostel i město byly značně poničeny, dvěstě zde ukrytých lidí včetně dětí bylo povražděno. Také kostel sv. Jiljí (původně sv. Mikuláš) je velmi stará kulturní památka.

Nesouměrnost kostela bez chybějící věže je do očí bijící

Navždy uzavřený postraní vchod na paměť krvavého masakru

Náš průvodce Bohumil začíná zrychlovat, blížíme se k historickému nymburskému náměstí a tím také k „jeho lavičce“, nakonec v jeho letech proč by si trochu neodpočinul. Ale chyba lávky a ještě že je Bohumil s námi jen virtuálně, musel by jej trefit šlak. **Náměstí Přemyslovců** se stalo dnes tržištěm, jeho lavička je obležena nákladáky, krabicemi, bedničkami od zeleniny. Na pohodu bez trhů lze jenom vzpomínat.

Rádi bychom se s Bohumilem Hrabalem a jednou z jeho koček vyfotili ovšem na osmnáctičlennou skupinu máme pouhé dva metry místa. **Jiřina** s foťákem ovšem nezaváhala a zmizela mezi bedničkami od zelí, povedlo se, kdo umí...dál to již jistě znáte.

Blíží se poledne a ještě před obědem se chceme podívat do historické budovy radnice. Bohumila jsme nechali odpočívat na lavičce a vstupujeme do budovy „nové“ **renesanční radnice** postavené v r. 1526, za léta existence několikrát poničené saskými nebo švédskými vojsky a častými požáry. V letech 1936 – 1939 prošla velkou rekonstrukcí a dodnes slouží jako radnice. Ukázali nám zajímavou obřadní síň, pustili nás do podzemí a v prvním patře jsme si prohlédli plejádu nymburských starostů a zajímavě řešený interiér.

Naobědvat se, odpočinout a vůbec, stačila nám na to hodinka. Z výběru všech možných pizzerií, tureckých a nevím jakých bister jsme vybrali nedávno zrestaurovanou, celkem slušnou českou restauraci jen kousek od radnice.

Oběd skončil, tak ještě se stavět pro Bohumila, ráno nám slíbil že se podíváme za vodu do čtvrti Zálabí, kde trávil dětství a školní léta a že na nás bude na nábřeží čekat loď Blanice aby nás tam převezla. Výletní loď Blanice opravdu připlula a za pár minut jsme byli na protilehlém nábřeží v Zálabí.

Během plavby a potom z nábřeží máme jako na dlani industriální památky - nymburské mosty a příběh to není moc veselý, vlastně se téměř neliší od toho pražského. Posuďte, jednokolejný železniční most postavený v roce 1882 (za císaře pána), železobetonový silniční most, postaven v roce 1912, také za Rakouska, slouží pouze pro auta jako jediná spojnice mezi Mladou Boleslaví a Kolínem, pak je tu (vlastně byla do nedávna) betonová lávka pro pěší, (stejná konstrukce jako v Tróji) jediná spojnice centra s protějším břehem. Před několika měsíci ji radši odstřelili, ze strachu že by se mohla zřítit, na Labi by to mohlo dopadnout mnohem hůře než na mělké Vltavě. Proto ta loď, je to vlastně přívoz, pro nás zpestření výletu, pro místní velký problém, na plno se projeví s nadcházející zimou.

Vyrazili jsme podle řeky k **nymburskému pivovaru**, právě sem se váží Hrabalovy vzpomínky z dětských let. Do Nymburka přišel malý Bohumil ve svých pěti letech. Jeho otec František Hrabal dostal ve zdejším pivovaru místo účetního a správce. Pivovar se tak stal Bohumilovým druhým domovem a tak začíná vzpomínat:

Poznal jsem všechny ty postupy, než z ječmene se stane slad, všude to vonělo a já jsem rád přešel mostem který spojoval sladovnu s varnou a tam jsem se ohromený díval jak se vaří pivo v ohromných mosazných kádích, jak mladinka pak rourami se dostává až na štoky, kde se rozlívá na veliké pánve ze kterých se kouřilo a voněla ta mladinka přes řeku až do města a lidé si líbovali, říkali, to je krásná vůně, to bude zase lahodné pivo.

Je třeba říci že počátky nymburského pivovarnictví nezačínají pobytem Bohumila Hrabala v pivovaru ale spadají do doby samotného založení města, na konec 13. století. Moderní dějiny vaření piva potom až od konce 19. století. Náš průvodce Bohumil se ale na vaření piva v Nymburském pivovaru podílí dodnes. Pivovar se s ním dohodl že bude nazývat své produkty podle postav jeho knih. Zrodilo se tak Postřižinské pivo, Pepinova desítka, Francinův ležák a třináctistupňový ležák Bogan.

Na pivovar jsme se podívali přes zeď od řeky a ještě bychom rádi viděli vilku kterou si Hrabalova rodina nechala postavit u Labe, jenom pár desítek metrů od pivovaru.

Na břehu Labe před jejich vilou vzniklo péčí města Nymburk v roce 2009 **Hrabalovo posezení u tří koček**. Slavnostně bylo pokřtěno ležákem Bogan. Jenom o pár let později v roce 2014 na Bohumilův svátek a také vlastně v roce 100. výročí narození „Pana spisovatele“ byl vysazen vedle posezení strom Bohumila Hrabala platan východní. Nese jméno „BOGAN“.

Být v Nymburce a nepodívat se na „**Ostrov**“ do anglického parku navrženého pražským zahradním architektem Františkem Thomayerem v roce 1918 by byla jistě škoda. Cyklostezka pojmenovaná po našem průvodci nás vede kolem nymburských lázní, přes nájezd na kamenný most a rovnou do aleje obrovských starých platanů tvořících osu parku. Velkou výhodou parku je pohled přes řeku na město. Třeba i na památky které nelze všechny za jediný den navštívit. Třeba na Tureckou věž, další vodárnu, tentokrát středověkou. Ta napájela vodou z Labe všechny nymburské kašny. Vodu do ní dopravovalo soukolí napojené na čerpací zařízení Šafaříkova mlýna již od roku 1597. Dobře je odtud vidět i Stará rybárna.

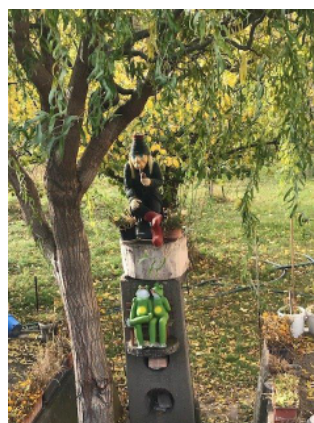

Čas vyměřený naší vycházce se krátí a nás ještě stále odděluje Labe od části Nymburka kde je nádraží. Přívoz je daleko, naštěstí je tu jez s plavební komorou a elektrárnou. Tak jsme se ještě mrkli na **Hotel Ostrov**, bývalou výletní restauraci v empírovém stylu navrženou architektem Antonínem Englem v roce 1922. Dnes je z ní luxusní hotel.

A začínáme šplhat po strmých schodech nad plavební komoru a několik polí labského jezu zásobujícího vodou zdejší elektrárnu. Celý tento komplex staveb byl uveden do provozu v roce 1922. V elektrárně je instalováno pět turbin, čtyři francouzské a jedna kaplanova. Elektrárna má takový výkon že až do roku 1951 stačila pokrýt spotřebu energie celého Nymburka. Nymburská elektrárna je vzácnou kulturní i industriální památkou. Nám přechod přes elektrárnu umožnil dostat se pod snad nejnavštěvovanější nymburskou památku, zbylou část opevnění středověké pevnosti Nymburk.

Zaměstnanci elektrárny jsou vtipálci

Středověké opevnění jehož malá část byla zrekonstruována na počátku 20.století, bylo zcela dokončeno až za vlády Jana Lucemburského okolo roku 1337. Mohutná cihlová zeď, 8 metrů vysoká, se zabudovanými 50. věžemi a čtyřmi branami, podpořená vodními příkopy, malými a velkými valy, dlouhá 1600 metrů měla dokonale chránit uzavřené město. Přesto neodolala, útočící švédská a především saská vojska ji natolik pobořila že již nebyla nikdy zcela opravena.

Středověké opevnění bylo posledním zastavením naší procházky Nymburkem s průvodcem nejpovolanějším **Bohumilem Hrabalem**. Během jedné návštěvy nelze stihnout vše, nymburští radní vytipovali takových zajímavých míst 85, třeba Hálkovo městské divadlo, sochu sv. Jana Nepomuckého, krematorium arch.Feursteina, reliéf příjezdu Elišky Přemyslovny a mnohá další místa. Pro vycházku uskutečněnou v letních měsících, spojenou s přírodou v okolí Labe a zajímavými místy ve městě zbývá ještě dost a dost prostoru. Rozlučme se tedy pro dnešek s městem na Labi i s naším průvodcem Bohumilem a věřme že v Nymburce nejsme naposledy.

**Za krásného, sluníčkem provázeného dne
Nymburk 1. listopadu 2018.**

**Kroniku napsal Mirek Bernát
Fotografie Jiřina Žipková a Alena Krstevová**

